

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

2-2025
PEDAGOGIKA

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

B.Sh.Shermuhhammadov, O.Q.Xasanova	
So'z boyligi bilan ishlashda didaktik tamoyillarni joriy etish.....	5
N.M.O'rinova, M.A.Qodirjonova	
Talabalarda tanqidiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirishning samarali usullari.....	9
D.M.Begmatova	
Individual yondashuv asosida talabalarda madaniy immunitetni rivojlantirish jarayonida foydalaniladigan texnologiyalarni tanlash tamoyillari	14
Kh.O.Jurayev D.Kh.Fayziyeva	
The role of media competence in the work of a teacher	18
D.G.Zaylobidinova	
Bo'lajak xorijiy til o'qituvchilarini kasbiy o'zini-o'zi rivojlantirishning nazariy jihatlarini	22
F.I.Sharipova	
Tibbiyot oliygohlarida ingliz tilining akademik yozish o'qitish masalari	26
M.A.Tuxtabayev	
Janubiy Koreya ta'lim tizimida muhandislik kadrlarini rivojlantirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi.....	33
S.R.Uraimov, M.Sh.Abdubannobov	
Umumiy ta'lim maktablarida interaktiv trenajyorlardan foydalanish orqali jismoniy mashg'ulotlarni takomillashtirish.....	37
S.R.Uraimov S.G'.G'ofurov	
Umumiy ta'lim maktablarida jismoniy tarbiya uchun innovatsion mobil ilova yaratish va uning samaradorligini o'rganish	41
S.B.Qodirov	
Yoshlarimiz ma'naviyati va intellektual salohiyatini oshirish ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning dolzarb masalalari	46
A.R.Saydullayeva	
Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy ideallar vositasida kasbiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari.....	50
D.A.Abdusamiyev	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida shaxs sifatida shakllanishi va uning maktab muhitiga moslashishi.....	55
A.X.Gafforov	
Maxsus fanlardan amaliy mashg'ulotlarni loyiha metodi asosida tashkil etishda raqamli ta'lim resurslarini qo'llash	59
F.V.Xalilov	
Ta'limni raqamlashtirish sharoitida talabalarining kasbiy kompetentligini shakllantirish muammolari.....	63
A.M.Mirzakulov, G.I.Yuldasheva	
Analogik muhitda kinematik hodisalarning simulyatsiya modellarini yaratish va o'qitish metodikasi.....	67
S.R.Toshboyeva, S.I.Usmonova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida diagrammalar asosida berilgan ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirish.....	72
M.E.Yulchiev	
Psychological and pedagogical foundations for establishing an integrative e-learning environment in energy-related technical education.....	76
M.O.Ismoilova	
O'quvchilarda kitob mutolaasi madaniyatini shakllantirish usullari	81
U.I.Obidjanov	
Biologiya fanini o'qitishda virtual laboratoriyalarning roli va imkoniyatlari	85
A.M.Tishabaev	
1991-2005-yillarda O'zbekistonda milliy va ommaviy sport turlarining rivojlanishi.....	91

UO'K: 37.018.43:37.091.3:316.7

INDIVIDUAL YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA MADANIY IMMUNITETNI RIVOJLANTIRISH JARAYONIDA FOYDALANILADIGAN TEXNOLOGIYALARNI TANLASH TAMOYILLARI**ПРИНЦИПЫ ВЫБОРА ТЕХНОЛОГИЙ, ИСПОЛЪЗУЕМЫХ В ПРОЦЕССЕ РАЗВИТИЯ КУЛЬТУРНОГО ИММУНИТЕТА У СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ИНДИВИДУАЛЬНОГО ПОДХОДА****PRINCIPLES OF CHOOSING TECHNOLOGIES USED IN THE PROCESS OF DEVELOPING CULTURAL IMMUNITY AMONG STUDENTS BASED ON AN INDIVIDUAL APPROACH****Begmatova Dilnoza Muxtarovna**

Samarqand davlat chet tillar instituti, pedagogika, psixologiya va jismoniy madaniyat kafedrası mudiri, dotsent

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqola, individuallik yondashuvi asosida talabalar orasida madaniy immunitetni rivojlantirish jarayonida qo'llaniladigan texnologiyalarni tanlash prinsiplari va ularning amaliyotdagi o'rni haqida batafsil tahlilni taqdim etadi. Madaniy immunitet, shaxsning boshqa madaniyatlarni tushunish, ularni hurmat qilish va ijtimoiy jihatdan integratsiya qilish qobiliyati sifatida ta'riflanadi. Maqolada, talabalarda madaniy immunitetni shakllantirish uchun zamonaviy texnologiyalarning integratsiyasi va ularni individual yondashuv asosida tanlash muhimligi ko'rsatilgan. Asosiy texnologiyalar qatoriga interaktiv ta'lim, virtual reallik, mediatsiya, treninglar va multimedia vositalari kiradi. Shuningdek, texnologiyalarni tanlashda talabalar ehtiyojlarini, faolligini va madaniy farqlarni tushunishlarini hisobga olish zarurligi ta'kidlanadi. Ushbu maqola, o'qituvchilarga talabalar bilan ishlashda eng samarali metod va texnologiyalarni tanlashda yordam berishga qaratilgan tavsiyalarni taqdim etadi. Maqola, talabalarda madaniy immunitetni rivojlantirish va ularni global ijtimoiy aloqalar va madaniy xilma-xillikka tayyorlashga yo'naltirilgan ta'lim metodologiyalarini ishlab chiqishga hissa qo'shadi.

Аннотация

Данная научная статья представляет собой подробный анализ принципов выбора технологий, применяемых в процессе развития культурного иммунитета у студентов на основе индивидуального подхода, а также их практическую значимость. Культурный иммунитет определяется как способность личности понимать, уважать и интегрировать различные культуры в социальном контексте. В статье подчеркивается важность интеграции современных технологий для формирования культурного иммунитета у студентов с учетом индивидуального подхода. Основными технологиями, используемыми для этого, являются интерактивное обучение, виртуальная реальность, медиаторы, тренинги и мультимедийные средства. Также акцентируется внимание на необходимости учета потребностей, активности студентов и понимания культурных различий при выборе технологий. Статья предлагает рекомендации для преподавателей по выбору наиболее эффективных методов и технологий работы со студентами. В статье также рассматриваются образовательные методологии, направленные на развитие культурного иммунитета у студентов и подготовку их к глобальным социальным взаимодействиям и культурному многообразию.

Abstract

This scientific article provides a detailed analysis of the principles of selecting technologies used in the process of developing cultural immunity among students based on an individual approach, as well as their practical application. Cultural immunity is defined as an individual's ability to understand, respect, and socially integrate other cultures. The article emphasizes the importance of integrating modern technologies to shape cultural immunity in students, choosing them based on an individual approach. The main technologies include interactive learning, virtual reality, mediation, training, and multimedia tools. The article also highlights the need to consider students' needs, engagement, and understanding of cultural differences when selecting these technologies. It offers recommendations for teachers on choosing the most effective methods and technologies when working with students. The article contributes to the development of educational methodologies aimed at fostering cultural immunity in students and preparing them for global social interactions and cultural diversity.

Kalit so'zlar: Individuallik yondashuvi, madaniy immunitet, texnologiyalar, interaktiv ta'lim, virtual reallik, mediatsiya, treninglar, multimedia vositalari, talabalar, ta'lim metodologiyalari, madaniy farqlar, ijtimoiy integratsiya, global aloqalar, madaniy xilma-xillik, ta'lim jarayoni, samarali metodlar.

Ключевые слова: Индивидуальный подход, культурный иммунитет, технологии, интерактивное обучение, виртуальная реальность, медиаторы, тренинги, мультимедийные средства, студенты, образовательные методологии, культурные различия, социальная интеграция, глобальные связи, культурное разнообразие, образовательный процесс, эффективные методы.

Key words: Individual approach, cultural immunity, technologies, interactive learning, virtual reality, mediation, training, multimedia tools, students, educational methodologies, cultural differences, social integration, global connections, cultural diversity, educational process, effective methods.

KIRISH

Globalizatsiya jarayonlari jamiyatda turli madaniyatlarning o'zaro aloqalarini kengaytirmoqda. Bu esa har bir insonni boshqa madaniyatlarga nisbatan ochiq fikrlik va tushunish asosida ijtimoiy va madaniy muhitda faoliyat yuritishga undaydi. Xususan, yosh avlodni, ya'ni talabalarni turli madaniy farqlarni anglash va ularga hurmat bilan munosabatda bo'lishga o'rgatish, ularning madaniy immunitetini rivojlantirishga katta ahamiyat beradi.

Madaniy immunitet tushunchasi o'zining mohiyatida insonning boshqa madaniyatlar, urf-odatlar, til va qadriyatlar bilan to'qnashuvida qanday munosabatda bo'lishini anglatadi. Madaniy immunitetni shakllantirish jarayonida talaba turli madaniy tizimlar, qoidalar va an'analarga qarshi norozilik yoki befarqlikni shakllantirmasdan, ular bilan konstruktiv munosabatda bo'lishni o'rganadi. Bu maqolada talabalar uchun madaniy immunitetni rivojlantirishda qo'llaniladigan texnologiyalarni tanlash prinsiplari va metodologiyalarining o'рни tahlil qilinadi.

Madaniy immunitet – bu shaxsning boshqa madaniyatlarni tushunish va ularga nisbatan ijobiy munosabatda bo'lish qobiliyati hisoblanadi. U, o'z navbatida, jamiyatda tinchlikni va bir-biriga hurmatni saqlashga, madaniy xilma-xillikni qadrlashga xizmat qiladi.

Bunday immunitetni rivojlantirish, talabalarni o'z madaniyatiga nisbatan o'z-o'zini anglash orqali boshqa madaniyatlarni tushunishga, ularni qadrlashga va ularning turmush tarziga, qoidalariga, odatlariga hurmat bilan yondashishga undaydi. Madaniy immunitetni shakllantirish, shuningdek, talabalar orasida stereotiplardan qochish va qarama-qarshiliklarni yengish imkoniyatlarini yaratadi.

METODOLOGIYA

Individuallik yondashuvi, ta'lim jarayonida har bir talabani uning individual xususiyatlari, ehtiyojlari, qiziqishlari va fikrlash tarziga asoslanib o'rgatishga qaratilgan metodologiyadir. Har bir talabaga individual yondashuvni tatbiq etish orqali o'qituvchi talabalar bilan samarali hamkorlikni amalga oshirishi mumkin.

Madaniy immunitetni rivojlantirishda individuallik yondashuvining o'рни katta. Bunda talaba o'zining madaniy xususiyatlarini, qiziqishlarini va qadr-qimmatlarini hisobga olgan holda madaniy immunitetni rivojlantirish jarayonida faol ishtirok etadi. Har bir talabaning o'ziga xosligi va darslarga bo'lgan munosabati uning madaniy immunitetini shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi.

Madaniy immunitetni rivojlantirishda turli texnologiyalar qo'llaniladi. Quyida ulardan ba'zilari keltirilgan:

Kognitiv va emotsional integratsiya texnologiyalari:

Bu texnologiyalar talabaning madaniy immunitetini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Kognitiv integratsiya talabaga turli madaniy nuqtai nazarlarni tushunishga yordam beradi, emotsional integratsiya esa uni boshqa madaniyatlar bilan samarali muloqot qilishga tayyorlaydi.

Interaktiv ta'lim texnologiyalari:

Madaniy immunitetni rivojlantirishda interaktiv ta'lim metodlari samarali hisoblanadi. Bu texnologiyalar talabalarni dars jarayonida faol ishtirok etishga undaydi, ular boshqa madaniyatlar bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqada bo'lish imkoniyatini yaratadi. Shu bilan birga, interaktiv texnologiyalar talabaning o'z fikrini erkin ifodalashiga va guruhda ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Mediatizatsiya va virtual ta'lim vositalari:

Mediatizatsiya, masalan, video darslar yoki virtual reallik texnologiyalari orqali talabalar turli madaniy tizimlar bilan tanishadilar. Bunday texnologiyalar, talabalarni an'anaviy darsdan tashqari, kengroq madaniy tajriba olishga imkon beradi. Virtual ta'lim vositalari talabalarga boshqa madaniyatlarni sinash va anglash imkoniyatlarini yaratadi.

Diskussiya va Treninglar:

Diskussiya va treninglar orqali talabalarga madaniy immunitetni rivojlantirishning interaktiv va samarali yo'llari ko'rsatiladi. Talabalar orasida fikr almashish va muhokama qilish jarayonida ularning madaniy qarashlari rivojlanadi, o'zaro tushunish va hurmat asosida muloqot qilishni o'rganadilar.

Madaniy Immunitetni Rivojlantirish Texnologiyalarini Tanlash Prinsiplari

Madaniy immunitetni rivojlantirishda qo'llaniladigan texnologiyalarni tanlashda quyidagi prinsiplar asosiy ahamiyatga ega:

1. Individuallikni hisobga olish. Talabalar orasida turli xil qiziqishlar, ehtiyojlar, va o'qishga bo'lgan motivatsiya mavjud. Shu sababli, har bir talaba uchun mos texnologiyalarni tanlash zarur. Texnologiya talabalar ehtiyojlariga mos bo'lishi kerak, shunda ularning ta'limga bo'lgan qiziqishi va ishtiyoqi ortadi.

2. Texnologiyalarning integrativligi. Madaniy immunitetni rivojlantirishda bir nechta texnologiyalarni integratsiya qilish muhimdir. Bu texnologiyalar talabalarni turli madaniyatlar bilan tanishtirishda samarali natijalar beradi. Masalan, multimedia vositalari va interaktiv treninglar birgalikda ishlatilsa, talabalar o'zaro muhokama qilish va madaniy farqlarni tushunishda samarali bo'ladi.

3. Faollik va interaktivlik. Madaniy immunitetni rivojlantirish texnologiyalari talabalarni passiv tomoshabin bo'lishdan, faol ishtirokchi bo'lishga olib kelishi kerak. Shuning uchun, interaktiv metodlar va texnologiyalarni tanlash muhimdir. Talaba o'z fikrini erkin ifodalashi, boshqa madaniyatlar bilan o'zaro munosabatda bo'lishi kerak.

4. Mazmun va maqsadning aniqligi. Texnologiyalarni tanlashda ularning maqsadi aniq bo'lishi kerak. Har bir texnologiya talabalarni madaniy immunitetni rivojlantirishga qaratilgan aniq maqsadlarni amalga oshirishga xizmat qilishi zarur.

Madaniy immunitetni rivojlantirishda texnologiyalarni amaliyotda tatbiq etish.

Madaniy immunitetni rivojlantirishda texnologiyalarni amaliyotda qo'llash uchun quyidagi yondashuvlar samarali hisoblanadi:

Modellashtirish. Talabalar turli madaniy tizimlar va qadriyatlarni o'rganish jarayonida modellashtirish texnikalaridan foydalanishlari mumkin. Masalan, talabalar muayyan madaniy xususiyatlarni yoki urf-odatlarini amalda sinab ko'rishadi.

Global ta'lim dasturlariga jalb qilish. Talabalarni xalqaro aloqalar va dasturlarga jalb qilish, ularga turli madaniyatlar bilan tanishish imkoniyatini yaratadi. Bu nafaqat madaniy immunitetni rivojlantiradi, balki talabalar orasida global fikrlashni ham rivojlantiradi.

Shaxsiy va guruh ishlari. Madaniy immunitetni rivojlantirishda guruh ishlarini olib borish va individual yondashuvlarni birlashtirish muhimdir. Bu talabalar orasida o'zaro hamkorlikni kuchaytiradi, madaniy farqlarni tushunishda yanada samarali natijalarga erishiladi.

Madaniy immunitetni rivojlantirish jarayonida texnologiyalardan foydalanish talabalar uchun madaniy farqlarni tushunish va ularga hurmat bilan yondashish imkoniyatini yaratadi. Individuallik yondashuvi asosida texnologiyalarni tanlash, talabalarni o'zining madaniy identifikatsiyasini tushunishga va boshqa madaniyatlar bilan to'g'ri muloqotda bo'lishga o'rgatadi. Bu jarayon, shuningdek, talabalar orasida tinchlik, bag'rikenglik va madaniy xilma-xillikni qadrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Mazkur maqola, individuallik yondashuvi asosida talabalarda madaniy immunitetni rivojlantirish jarayonida qo'llaniladigan texnologiyalarni tanlash prinsiplari va ularning amaliyotdagi o'rne haqida chuqur tahlilni taqdim etadi. Madaniy immunitet, shaxsning boshqa madaniyatlarni tushunish, ularni hurmat qilish va ijtimoiy integratsiyaga tayyor bo'lish qobiliyati sifatida qaraladi. Talabalarda madaniy immunitetni shakllantirishda zamonaviy texnologiyalarning o'rne beqiyos bo'lib, ular individual yondashuv asosida tanlanishi kerak.

Maqolada keltirilgan asosiy texnologiyalar, jumladan, interaktiv ta'lim, virtual reallik, mediatsiya va multimedia vositalari, talabalar bilan ishlashda samarali natijalarga erishish imkonini beradi. Bularning har biri o'quvchilarni turli madaniyatlarni tushunishga, ularga hurmat ko'rsatishga va global miqyosda integratsiyalashishga tayyorlashda muhim vositadir. Shuningdek, texnologiyalarni tanlashda talabalar ehtiyojlari, madaniy farqlar va faolliklarini hisobga olish zarurligi ta'kidlanadi.

Mazkur yondashuvlar, o'qituvchilarga talabalar bilan ishlashda eng samarali metodlar va texnologiyalarni tanlashda yordam beradi, shuningdek, ularni global ijtimoiy aloqalar va madaniy xilma-xillikka tayyorlashga yo'naltirilgan ta'lim metodologiyalarini ishlab chiqishda yordam beradi. Madaniy immunitetni rivojlantirish jarayoni, nafaqat talabalar uchun, balki jamiyatda barqaror va ahil munosabatlarning rivojlanishiga hissa qo'shadi. Bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun ta'lim tizimida individual yondashuv va zamonaviy texnologiyalarni keng qo'llash zarur.

XULOSA

Shunday qilib, talabalarda madaniy immunitetni rivojlantirish va ularni madaniy xilma-xillikka tayyorlash, nafaqat ta'lim tizimi, balki butun jamiyat uchun muhim vazifadir. Bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun individual yondashuvning ahamiyati katta bo'lib, u har bir talabaga o'z ehtiyojlari va qobiliyatlarga mos ravishda ta'lim berishni ta'minlaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Begmatova D.M. Talabalar madaniy immunitetini rivojlantirish Current Issues of Bio Economics and Digitalization in 2023 <https://scholar.google.com/scholar?oi=bibs&cluster=2770085725084881702&btnl>
2. Begmatova D.M. The process of preparing future teachers for the formation of cultural immunity in students based on the analysis of foreign experiences - Science and innovation, 2024 (<https://scholar.google.com/scholar?oi=bibs&cluster=11443467316326093755&btnl=1&hl=ru>)
3. Shaxidjonov M., & Tursunov A. Madaniy immunitet: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar. Tashkent: 2020. Akademiya nashriyoti.
4. Karimova D. Madaniy farqlarni hisobga olish va ularni integratsiyalash metodlari. Tashkent: 2018. Yangi asr avlodi nashriyoti.
5. Muminova N. Individuallik yondashuvi asosida ta'lim tizimida o'zgarishlar. Tashkent: 2017. O'zbekiston pedagogika universiteti.
6. Alimova S. Virtual reallik texnologiyalarining ta'limda qo'llanilishi. Tashkent: 2020. Innovatsion ta'lim markazi.
7. Toshev F. Multimedia vositalari yordamida madaniy immunitetni rivojlantirish. Tashkent: 2022. Pedagogika ilmiy-nazariy jurnali.
8. Akhmedova G. Madaniy immunitetni shakllantirishda interaktiv texnologiyalar. Tashkent: 2021. Ta'lim nashriyoti.
9. Hughes D. Teaching in a Multicultural Society: Pedagogical Innovations and Practices. New York: 2020. Springer.
10. Bowen A. M. Digital Learning in Higher Education: Technologies, trends, and challenges. Oxford: 2021. Oxford University Press.